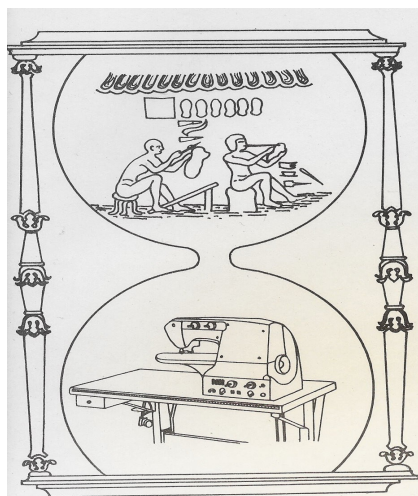

A cipő története.

A lábbeliviselet kialakulása elsősorban azzal magyarázható, hogy az ember testét, így a láb felületét is védeni kellett az időjárás viszontagságaitól, s a talaj egyenetlenségeitől, másodsorban pedig a járást, munkavégzést segítette elő.

A lábbeli ősi alakja a talp alá kötött fa, kéreg vagy bőr volt, ebből fejlődött ki idővel a ma is alkalmazott forma. A kialakítást kezdetben a célszerűség határozta meg, későbbiekben már a divat is befolyásolta a cipő esztétikai kiképzését.

A lábbelikészítés legfontosabb nyersanyaga kialakulásától kezdve – egyes kivételektől eltekintve – az állatokról lenyúzott bőr. Így a cipőkészítés mellett kialakult a timárság, ami az ember legrégibb kézműves tevékenysége.

A primitív törzsek nem ismerték a bőr kikészítésének módját, de az egyenlítőnél fokozatosan eltávolodva valamennyi területen hasznosították az állatbőröket. Más helyeken egyes néptörzsek csak növényi rostokból-sásból, indából-font szandált viseltek, ez Egyiptomban is kedvelt viseletté vált. Trópusi vidékeken a bennszülöttek a mai napig is készítenek pálmalevélből sarut.

A bőrnek sókkal és más anyagokkal való cserzését már az ősi kultúrákban alkalmazták.

A bőrkikészítés több módozatát is ismerték. Pl. a naszkapi indiánok a mokaszin készítéséhez bősönös karibu bőrt használtak, ami a kikészítés során hófehér színt kap. Hogy a belőlük varrt mokaszin ne legyen olyan kényes, füstöléssel világosbarna színt adtak a bőrnek.

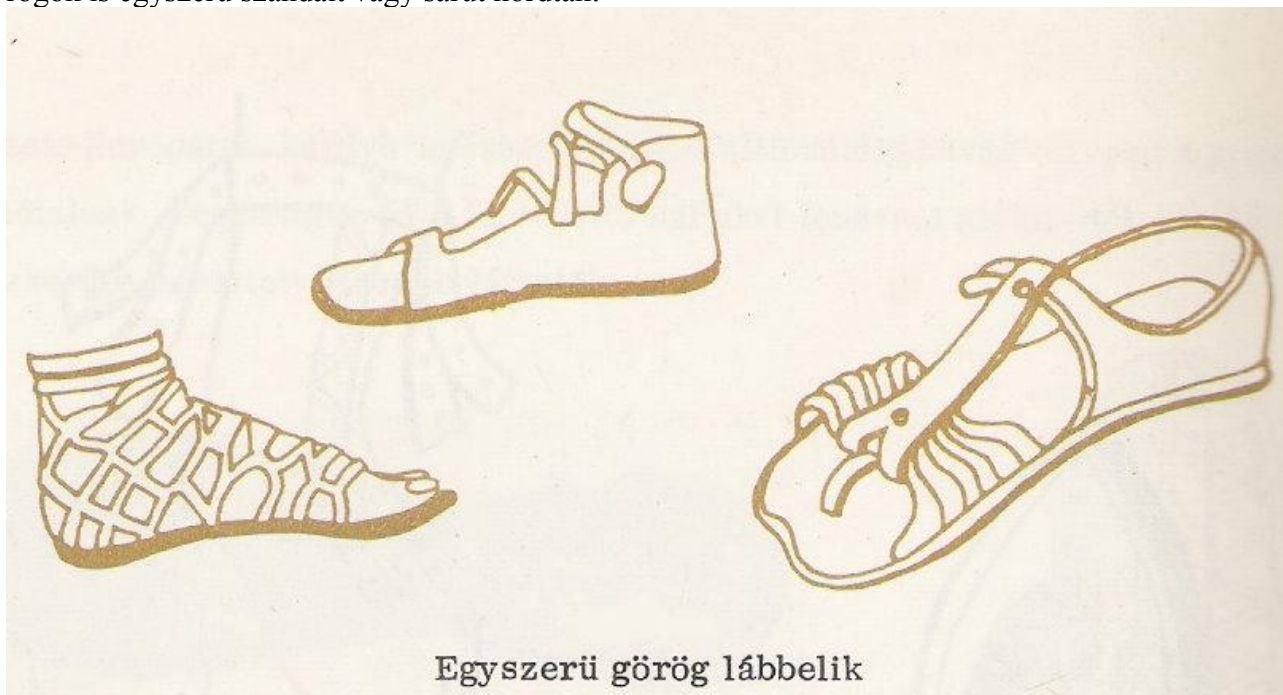
Az egyiptomi lábbeliviselet nem volt jellemző mindkét nemre. Inkább a férfiak hordták a szandált vagy sarut, de rituális szertartásokon levették. A nők mezítláb jártak, lábukat színes lábperecekkel ékesítették. A rabszolgák megkülönböztetésük miatt hordták a sarut, melynek talpa meg volt jelölve:

Az egyiptomiak és babiloniaiak szandált, míg az asszirok és perzsák-főként háború idején- bőrharisnyához hasonló magas szárú cipőt viseltek:

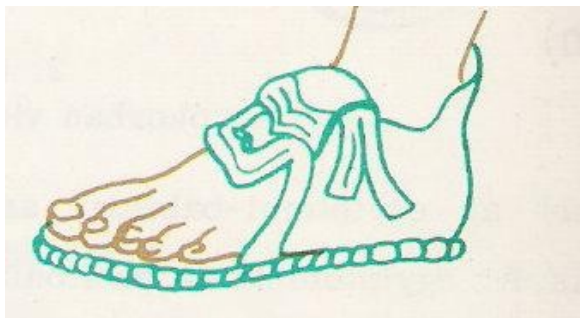
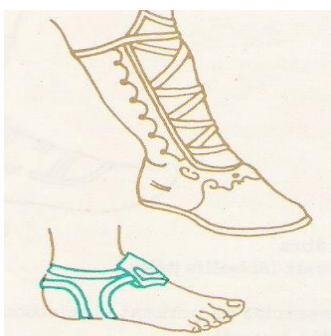
A magas szárú cipő megjelenése(i.e.VII.sz.) ellenére az uralkodó lábbeli forma a szandál. A görögök is egyszerű szandált vagy sarut hordtak:

Egyszerű görög lábbelik

A rómaiaknál a lábbeliviselet szélesebb körű volt. A rabszolgák többnyire mezítláb jártak és az eladhatóságukat a lábszárakon jelölték meg mésszel.

A szabad polgárok a tógához szandált viseltek, az utcán pedig magas szárú, vastag talpú calcaust

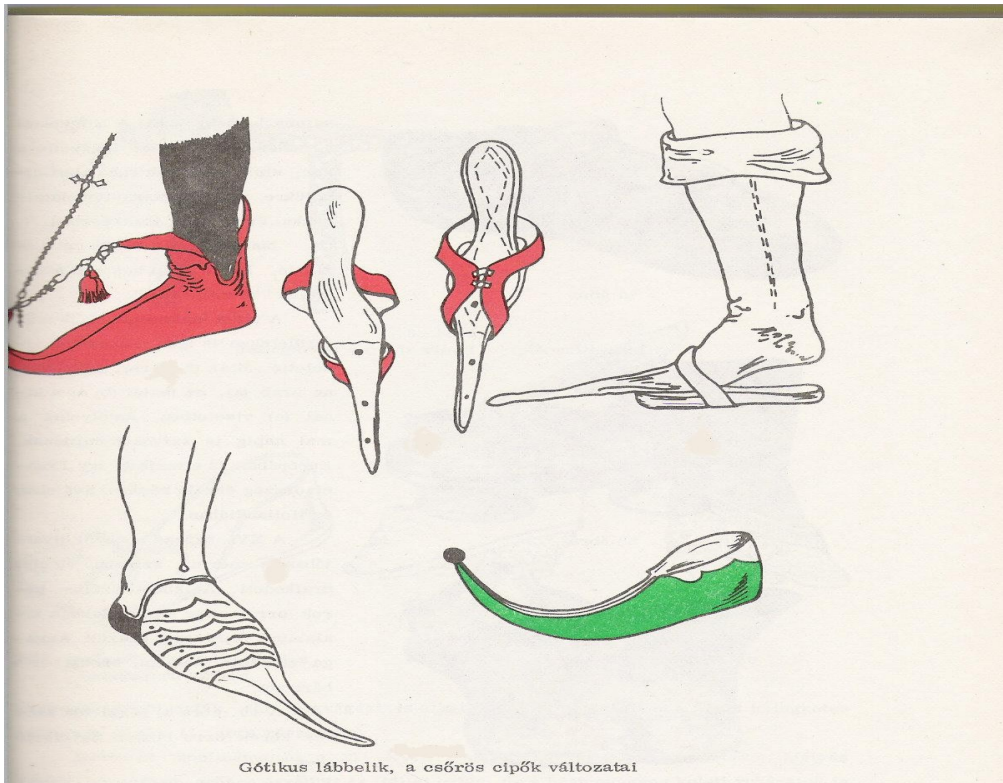
A rangkülönbség a cipőviseletben is megmutatkozott. A patríciusok vörös bőrből készített lábeliket viseltek, elefáncsont félholddal díszítve. A szenátori rendű, plebejusi származású rómaiak fekete cipőt hordtak hasonló díszítéssel. A római légiósok szeggel kivert talpú -caligát-katonai lábbelit hordtak. A nők a gazdagon hímzett, gyönggyel kirakott lábbeliket kedvelték.

A római birodalom bukása után a népvándorlás és a korai feudális államok kialakulásának kora következett. Sajnos a magyarok letelepedésének az idejéből nagyon kevés textil és bőrkészítmény maradt fenn. A harisnya szerű lábbelit a bokához kötötték bőrszíjjal.

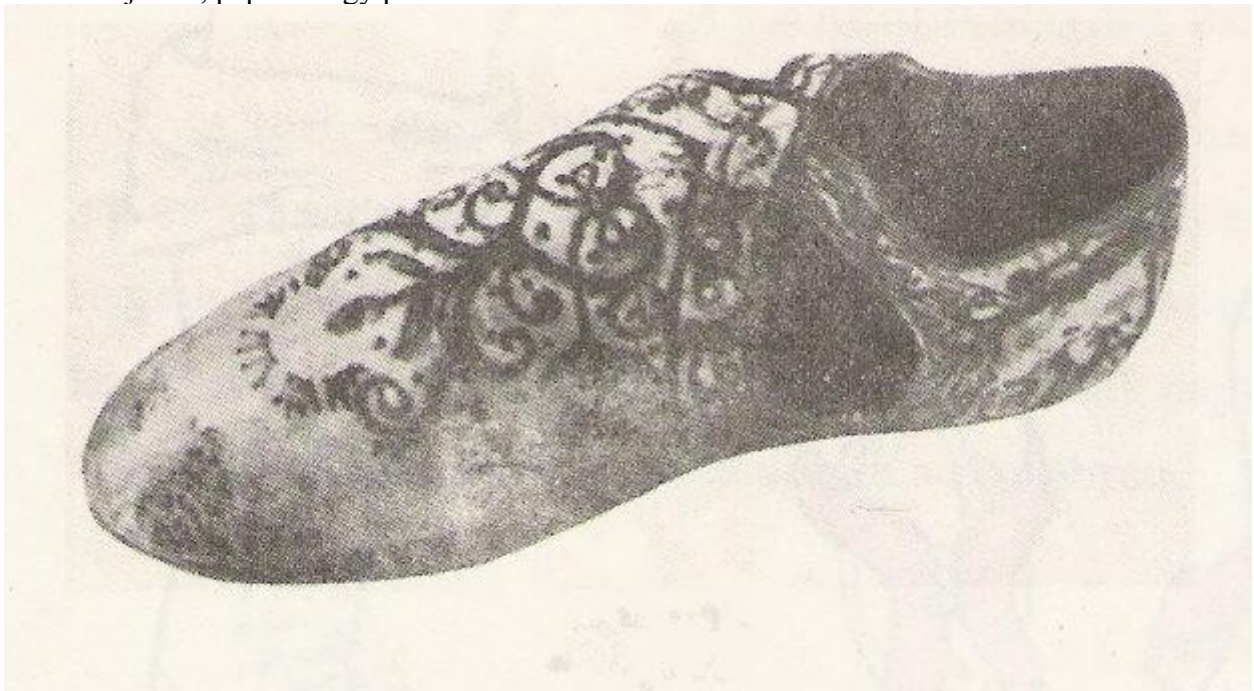

A középkori divat a gótika stílusjegyeit a legjellemzőbb formát a csúcsívet követi. A csőrös cipők szélsőséges alakját a kor divathóbortja alakította ki. A hadifelszerelésben is megtalálhatóak voltak a csőrös páncélcipők. A viselőjének a rangját is jelezte a cipő orr hegyének a hossza, minél nehezebb, annál hegyesebb. A járást megnehezítették, gátolták, végül az udvari bolondok jellegzetes lábbelijévé vált, csengővel az orrán díszítve.

Gótikus lábbelik, a csőrös cipők változatai

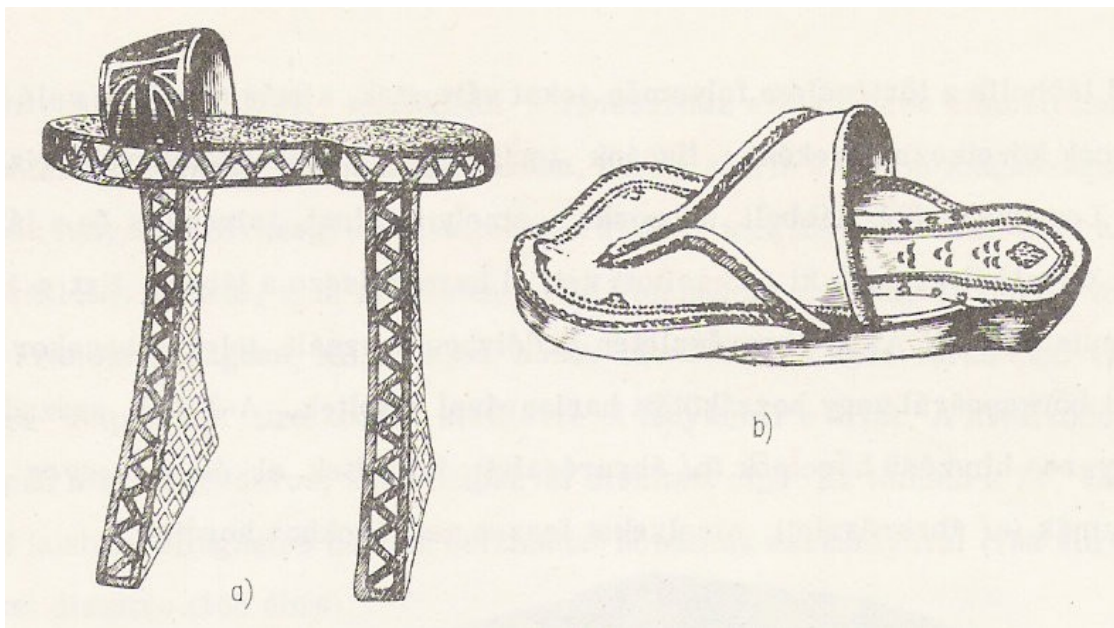
A reneszánsz (megújulás) korszaka elsősorban Itáliából indukt. A középkor vallásos életszemlé-
tével szemben a reneszánsz emberének gondolkodása az élet szépségei felé fordul. Ez a felfogás
a ruházkodásban is magmutatkozott. A férfiak szélesorrú, u.n „tehénszájú” finombőrből készült
lábbeliben jártak, papucs vagy pántos formában:

A hölgyektől a sudár megjelenést igényelte a kor, amit a ruha alatt cipőjükre szerelt magasított fátalppal értek el. Magasságuk a 25-30 cm-t is elérte. Ez a divat hasonlít a rómaiak „kotornusaira” és egy praktikus oka is volt mivel abban az időben a szennyvíz elvezetése és a szemet elszállítása még nem volt megoldott az utcákat teljesen ellepte. A magasított cipőkkel igyekeztek száraz lábbal és ruhával átkelni az egyik oldalról a másikra.

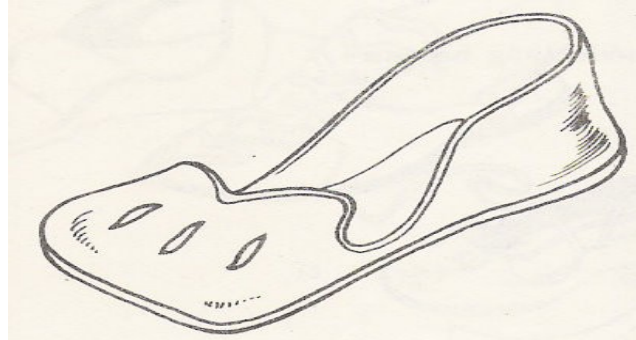

A fából kialakított cipők máshol is jellegzetesek például az arab és az indiai országokban.

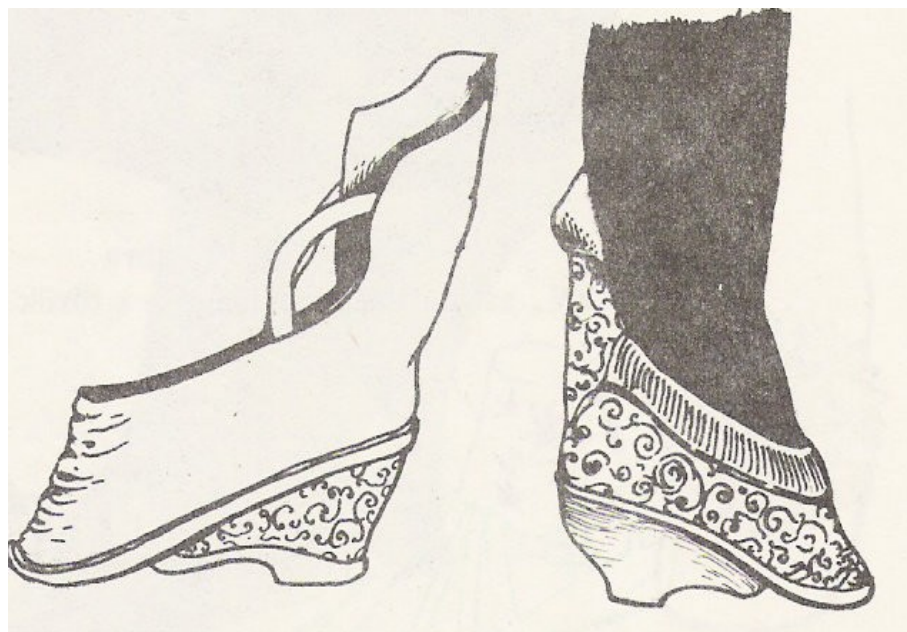

Európában is elterjedtek a fából faragott cipők és még a mai napig is viselik.

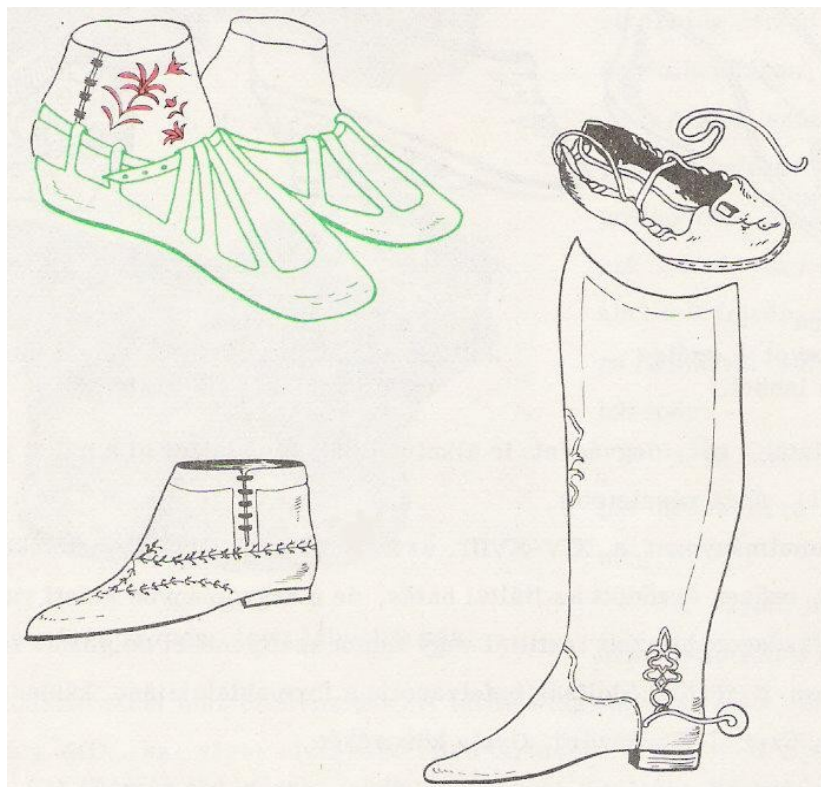
A XVI. század spanyol divatja a merev, szigorú viseletet követelt. A lábbeli széles kerek orral és szarv alakban kialakított fejrésszel készült. Anyaga zömében selyem, brokát és bársony.

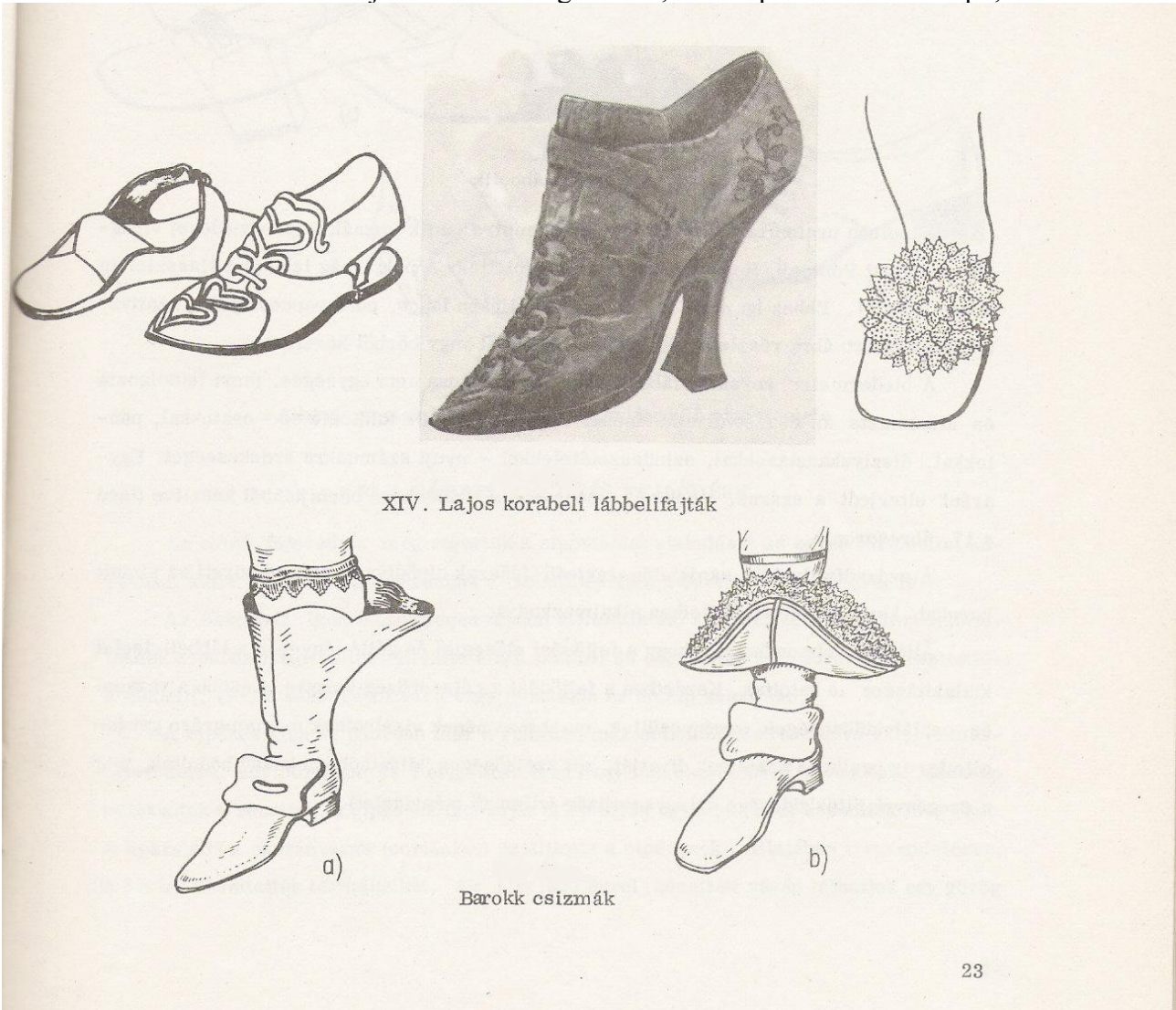
A sarok alkalmazása még nem jellemző . A kínaiaknál viszont a lábbeli lágyékrésze alatt elhelyezett sarok a divatos tipegést tette lehetővé. A divatőrület legmegrázóbb példája is Kínához kapcsolódik. Hogy minél kisebb lábméretet érhessenek el, az újszülött leánygyermek lábát szorosan bepólyázták, sőt idegvágást is alkalmaztak. Így alakult ki a szépnek tartott lábforma.

Mátyás király udvarában erősen érződött az itáliai hatás, de a keleti ruházatok is érvényesültek. Majd a török hódoltság befolyásolja a formakialakítást. A legjellegzetesebb viselet a felhajló orrú papucs. A népi lábbelik sokat változtak a más népekkel való kapcsolatok és harcok következményeként. Legegyszerűbb lábbeli a bocskor, amely a talpat a talp szélét és a lábujjakat fedte. Egy darabból szabták ki és szíjjal húzták össze. Erdélyben hímzett bőrkapcával, vagy kötött harisnyával viselték. A XVII. sz.-ban a magyaros hímzésű cipők és a hegyes szárban végződő csizmák terjedtek el, amelyeket feszes nadrágokhoz hordtak.

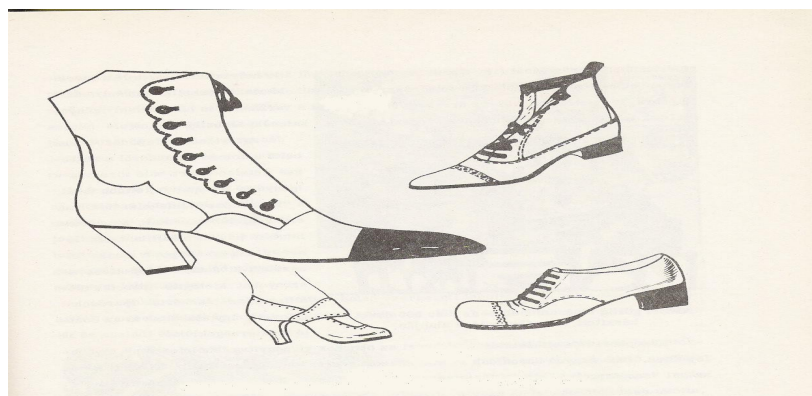
A barokk kor a XVII. századtól a reneszánsz szélsőséges elemeit használta fel. Nagy jelentőségű a magas sarok alkalmazása, amely elérte a 15 cm magasságot is. A merev talpak miatt bőr kengyelt is alkalmaztak a sárás könnyítésére. XIV. Lajos a „Napkirály” uralkodása alatt érte el fénykorát ez a divat . A hivalkodó férfidivatra jellemző a szalagsokros,sűrű csipkével díszített cipő,csizma.

A XVIII. század elején megjelenik a rokokó stílus világos, áttetsző, lenge ruhaanyagok, érdekes parókál és csatos, lapos sarkú cipők.

Napóleon uralomra jutása idején az empire (antik formák felelevenedése) virágzik. A stílust pompeji, Herculaneum ásatásai ihlették . Teljesen lapos, puha papucs cipők amelyek bőrből vagy textiltől készültek.

A biedermeier korszak lábbeliviseletének stílusa nem egységes, mert feldolgozta az addigi összes divathatásokat. Talán a lábbelik túldíszítése a jellemző csatokkal, pántokkal, díszlyukasztással.

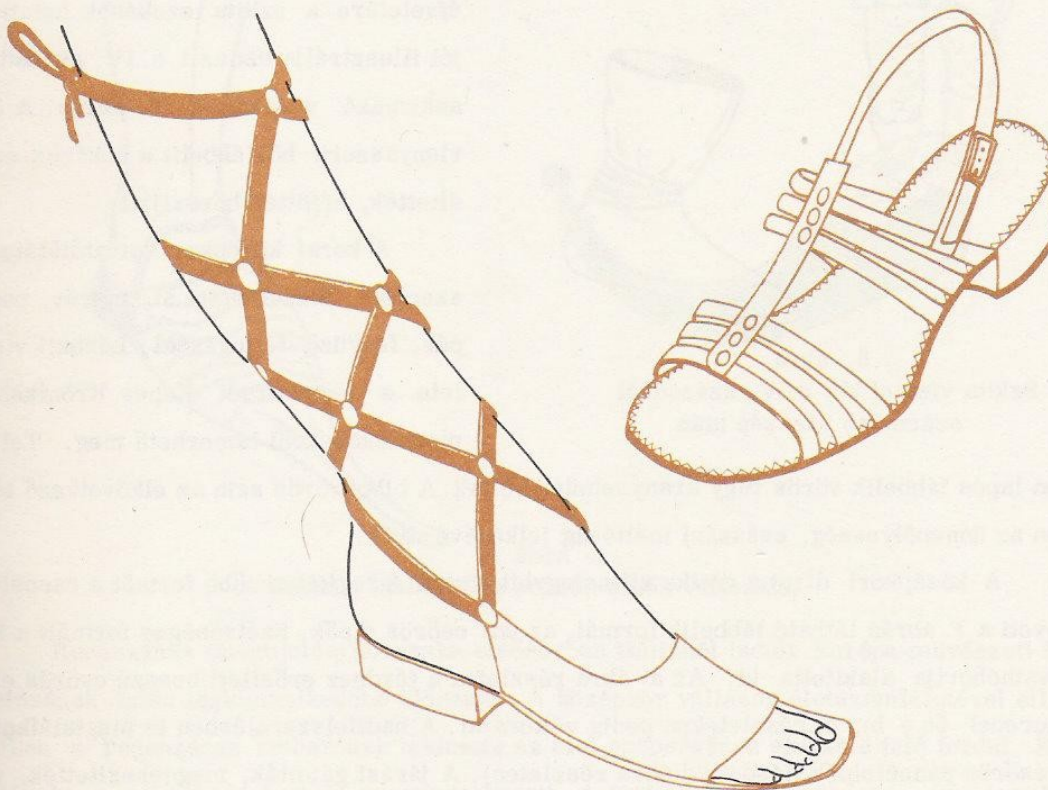
1900-tól napjainkig terjedő időszak cipődivatja sokban követi az elmúlt korok divatjait, korunk követelményeihez igazodva.

Spártai szandál

Hasonló mai lábelik

Ókorihoz hasonló, napjainkban viselt lábbelifajták